

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง ทัศนคติของนักบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์กลุ่มธนาคาร และกลุ่มเงินทุนหลักทรัพย์ที่มีต่อคณะกรรมการตรวจสอบ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติของนักบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์กลุ่มธนาคารและกลุ่มเงินทุนหลักทรัพย์ที่มีต่อคณะกรรมการตรวจสอบ

การศึกษานี้ทำโดยใช้แบบสอบถาม และกลุ่มตัวอย่างของการศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการฝ่ายบัญชี และผู้อำนวยการฝ่ายตรวจสอบภายในของกลุ่มธนาคารและกลุ่มเงินทุนหลักทรัพย์ จำนวน 41 ท่าน และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ โดยค่าสถิติที่ใช้คือ ความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ยเลขคณิต

สรุปผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

จากกลุ่มตัวอย่าง 41 ท่าน มาจากกลุ่มธนาคาร 21 ท่าน และ กลุ่มเงินทุนหลักทรัพย์ 20 ท่าน ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย ร้อยละ 58.5 และเป็นเพศหญิง ร้อยละ 41.5 ส่วนใหญ่มีอายุมากกว่า 45 ปี ร้อยละ 43.9 รองลงมาคือมีอายุ 30 – 35 ปี ร้อยละ 24.4 ทำงานที่บริษัทแห่งนี้ (ธนาคารและเงินทุนหลักทรัพย์) เป็นระยะเวลา 5 – 10 ปี ร้อยละ 43.9 รองลงมาคือทำงานมากกว่า 15 ปี ร้อยละ 31.7 ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการฝ่ายตรวจสอบภายใน ร้อยละ 46.4 ผู้อำนวยการฝ่ายบัญชี ร้อยละ 26.8 และตำแหน่งอื่น ๆ ร้อยละ 26.8 ตามลำดับ ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 3 – 5 ปี ร้อยละ 35 รองลงมาคือน้อยกว่า 3 ปี ร้อยละ 32.5 จบปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรีจำนวนเท่ากัน ส่วนใหญ่จบจากสาขาบัญชี ร้อยละ 67.5 และทราบเรื่องแนวคิดคณะกรรมการตรวจสอบ จากวารสารและสิ่งพิมพ์ ร้อยละ 40 รองลงมาคือทราบจากผู้บริหารภายในบริษัท ร้อยละ 20

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับบริษัท

เป็นกลุ่มธนาคาร 14 แห่ง และกลุ่มเงินทุนหลักทรัพย์ 15 แห่ง โดยที่

กลุ่มธนาคาร ส่วนใหญ่มีเงินทุนจดทะเบียนมากกว่า 5,000 ล้านบาท ร้อยละ 92.9 ทุกแห่งมีจำนวนพนักงานมากกว่า 1,000 คน ดำเนินงานมานานกว่า 40 ปี ร้อยละ 85.7 ใช้สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินเป็นสำนักงานตรวจสอบบัญชี ร้อยละ 35.7 รองลงมาคือสำนักงานเคพีเอ็มจี พีท มาร์วิคสุธี ร้อยละ 28.6 และธนาคารส่วนใหญ่มีคณะกรรมการตรวจสอบแล้วอย่างน้อย 3 ท่าน (ณ. เดือนมิถุนายน 2542) ร้อยละ 78.6

กลุ่มเงินทุนหลักทรัพย์ ส่วนใหญ่มีเงินทุนจดทะเบียนมากกว่า 5,000 ล้านบาท ร้อยละ 40 รองลงมาคือมีเงินทุนจดทะเบียนต่ำกว่า 1,000 ล้านบาท ร้อยละ 33.3 มีจำนวนพนักงานน้อยกว่า 400 คน ร้อยละ 66.7 และมีจำนวนพนักงาน 400 - 1,000 คน ร้อยละ 33.3 ระยะเวลาในการดำเนินงานน้อยกว่า 20 ปีและช่วง 20 - 30 ปีจำนวนเท่ากันคือ ร้อยละ 46.7 ส่วนใหญ่ใช้ บริษัทไพร์ซวอเตอร์เฮาส์ คูเปอร์ส เอบีเอส จำกัด เป็นสำนักงานตรวจสอบบัญชี ร้อยละ 26.7 รองลงมาคือสำนักงานเคพีเอ็มจี พีท มาร์วิคสุธี และสำนักงานเอสจีวี-ณ ถलग จำนวนเท่ากันคือ ร้อยละ 20 และส่วนใหญ่ยังไม่มีคณะกรรมการตรวจสอบ (ณ. เดือนมิถุนายน 2542) ร้อยละ 53.3 รองลงมาคือมีแล้วอย่างน้อย 3 ท่าน ร้อยละ 33.3

ส่วนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจที่มีต่อคณะกรรมการตรวจสอบ

จากข้อมูลพบว่า นักบัญชีของกลุ่มธนาคารและกลุ่มเงินทุนหลักทรัพย์ ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้องต่อคณะกรรมการตรวจสอบ ร้อยละ 68.1 (จากตารางที่ 16) โดยที่

1. ร้อยละ 85.4 ทราบว่า บริษัทจดทะเบียนในปัจจุบันต้องจัดให้มีคณะกรรมการตรวจสอบให้แล้วเสร็จภายใน 31 ธันวาคม 2542
2. ร้อยละ 22 ทราบว่า ศูนย์ซื้อขายหลักทรัพย์กรุงเทพเป็นสถาบันแรกในประเทศไทยที่มีบทบาทบังคับให้จัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบขึ้น
3. ร้อยละ 90.2 ทราบว่า จำนวนคณะกรรมการตรวจสอบควรมีอย่างน้อย 3 คน และสมาชิกอย่างน้อย 1 คน ต้องมีความรู้ด้านการเงินหรือการบัญชี
4. ร้อยละ 68.3 ทราบว่า กรรมการฝ่ายการเงินไม่ควรเป็นหนึ่งในคณะกรรมการตรวจสอบเพราะจะทำให้ขาดคุณสมบัติความเป็นอิสระ
5. ร้อยละ 80.5 ทราบว่า ลูกค้ายาใหญ่ของสถาบันการเงินไม่สามารถเป็นสมาชิกคณะกรรมการตรวจสอบของสถาบันการเงินนั้นได้เพราะจะทำให้ขาดคุณสมบัติความเป็นอิสระ
6. ร้อยละ 92.7 ทราบว่า คณะกรรมการตรวจสอบต้องไม่เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องหรือเป็นญาติสนิทของกรรมการบริหาร ผู้บริหาร หรือผู้ถือหุ้นรายใหญ่ของบริษัทจดทะเบียน

7. ร้อยละ 70.7 ทราบว่า คณะกรรมการตรวจสอบควรพิจารณาราคาที่เป็นธรรมของรายการธุรกิจระหว่างบริษัทกับผู้ถือหุ้นใหญ่ โดยคำนึงถึงผลประโยชน์โดยรวมของบริษัท

8. ร้อยละ 85.4 ทราบว่า คณะกรรมการตรวจสอบมีหน้าที่พิจารณา คัดเลือก และเสนอแต่งตั้งผู้สอบบัญชีอิสระ

9. ร้อยละ 63.4 ทราบว่า คณะกรรมการตรวจสอบต้องจัดให้มีการประชุมเพื่อพิจารณาเรื่องหลักการบัญชีและนโยบายบัญชี ก่อนนำเสนอต่อกรรมการบริษัท

10. ร้อยละ 95.2 ทราบว่า คณะกรรมการตรวจสอบต้องจัดทำรายงานการกำกับดูแลกิจการของตน โดยเปิดเผยไว้ในรายงานประจำปีของบริษัท

11. ร้อยละ 75.6 ทราบว่า ควรกำหนดวาระกรรมการตรวจสอบไว้แน่นอน และไม่ควรรับการต่อวาระโดยอัตโนมัติ และจะยุติเมื่อพ้นสภาพกรรมการบริษัท

12. ร้อยละ 41.5 ทราบว่า ผู้อำนวยการฝ่ายการเงินมีสิทธิทำหน้าที่เป็นเลขานุการกรรมการตรวจสอบ แต่ไม่มีสิทธิออกเสียง

13. ร้อยละ 39 ทราบว่า รายงานทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนไม่ใช่เป็นความรับผิดชอบโดยตรงของคณะกรรมการบริษัท

14. ร้อยละ 43.9 ทราบว่า คณะกรรมการตรวจสอบไม่มีหน้าที่โดยตรงต้องตรวจสอบหรือติดตามพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของบุคคลในองค์กร

ความรู้ความเข้าใจที่มีต่อคณะกรรมการตรวจสอบ จำแนกตามเพศ ตำแหน่งหน้าที่ และประเภทธุรกิจ ดังนี้

เพศชาย ส่วนใหญ่ทราบว่าคณะกรรมการตรวจสอบต้องไม่เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องหรือเป็นญาติสนิทของกรรมการบริหาร ผู้บริหาร หรือผู้ถือหุ้นรายใหญ่ของบริษัทจดทะเบียน ร้อยละ 95.8

เพศหญิง ส่วนใหญ่ทราบว่าคณะกรรมการตรวจสอบต้องจัดทำรายงานการกำกับดูแลกิจการของตน โดยเปิดเผยไว้ในรายงานประจำปีของบริษัท ร้อยละ 100

ผู้อำนวยการฝ่ายบัญชี ส่วนใหญ่ทราบว่าคณะกรรมการตรวจสอบต้องไม่เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องหรือเป็นญาติสนิทของกรรมการบริหาร ผู้บริหาร หรือผู้ถือหุ้นรายใหญ่ของบริษัทจดทะเบียน และ คณะกรรมการตรวจสอบต้องจัดทำรายงานการกำกับดูแลกิจการของตน โดยเปิดเผยไว้ในรายงานประจำปีของบริษัท จำนวนเท่ากันคือ ร้อยละ 100

ผู้อำนวยการฝ่ายตรวจสอบภายใน ส่วนใหญ่ทราบว่าบริษัทจดทะเบียนในปัจจุบันทุกบริษัทต้องจัดให้มีคณะกรรมการตรวจสอบให้แล้วเสร็จภายใน 31 ธันวาคม 2542 และคณะกรรมการตรวจสอบต้องจัดทำรายงานการกำกับดูแลกิจการของตน โดยเปิดเผยไว้ในรายงานประจำปีของบริษัท จำนวนเท่ากันคือ ร้อยละ 100

ตำแหน่งอื่น ๆ ส่วนใหญ่ทราบว่าคณะกรรมการตรวจสอบต้องไม่เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องหรือเป็นญาติสนิทของกรรมการบริหาร ผู้บริหาร หรือผู้ถือหุ้นรายใหญ่ของบริษัทจดทะเบียน ร้อยละ 100

กลุ่มธนาคาร ส่วนใหญ่ทราบว่าคณะกรรมการตรวจสอบต้องจัดทำรายงานการกำกับดูแลกิจการของตน โดยเปิดเผยไว้ในรายงานประจำปีของบริษัท ร้อยละ 100

กลุ่มเงินทุนหลักทรัพย์ ส่วนใหญ่ทราบว่าคณะกรรมการตรวจสอบต้องไม่เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องหรือเป็นญาติสนิทของกรรมการบริหาร ผู้บริหาร หรือผู้ถือหุ้นรายใหญ่ของบริษัทจดทะเบียน ร้อยละ 95

ส่วนที่ 3 ทักษะคดีที่มีต่อคณะกรรมการตรวจสอบ

ความเห็นต่อประโยชน์ของการมีคณะกรรมการตรวจสอบ

จากข้อมูลเกี่ยวกับความเห็นต่อประโยชน์ของการมีคณะกรรมการตรวจสอบสามารถแสดงตามลำดับความสำคัญ ดังนี้

ตารางแสดงอันดับค่าเฉลี่ยของความเห็นต่อประโยชน์ของการมีคณะกรรมการตรวจสอบ

อันดับ	ทักษะคดีที่มีต่อคณะกรรมการตรวจสอบ	ค่าเฉลี่ย	ผล
1	การมีคณะกรรมการตรวจสอบทำให้บุคคลภายนอกเกิดความเชื่อมั่นต่อกระบวนการกำกับดูแลกิจการว่าจะได้ผลดีในทางปฏิบัติ	3.54	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
2	คณะกรรมการตรวจสอบช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจให้กับงบการเงินและสารสนเทศทางการเงินอื่นซึ่งออกสู่สาธารณะ	3.51	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
3	คณะกรรมการตรวจสอบทำให้กระบวนการบริหารและการตัดสินใจมีระบบและโปร่งใสมยิ่งขึ้น	3.37	เห็นด้วย
4	คณะกรรมการตรวจสอบเป็นกลไกแห่งการตรวจสอบเพื่อลดระดับความเสี่ยงในกระบวนการบริหารองค์กร	3.17	เห็นด้วย
5	คณะกรรมการตรวจสอบทำให้ผู้สอบบัญชีและผู้ตรวจสอบภายในมีอิสระมากขึ้น	3.17	เห็นด้วย
6	คณะกรรมการตรวจสอบจะทำให้โครงสร้างของระบบการควบคุมภายในรัดกุมและมีประสิทธิผลยิ่งขึ้น	3.15	เห็นด้วย
7	คณะกรรมการตรวจสอบทำให้เพิ่มประสิทธิผลของการตรวจสอบมากยิ่งขึ้น และทำให้ผู้สอบบัญชีทำการตรวจสอบได้ง่ายขึ้นกว่าแต่ก่อน	2.95	เห็นด้วย
8	มาตรฐานการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายในจะถูกพัฒนาเป็นสากลมากขึ้น เพราะมีคณะกรรมการตรวจสอบเป็นผู้สร้างความเข้าใจระหว่างฝ่ายต่าง ๆ	2.93	เห็นด้วย

ความเห็นต่อประโยชน์ของการมีคณะกรรมการตรวจสอบ จำแนกตามเพศ ตำแหน่ง หน้าที่ และประเภทธุรกิจ ดังนี้

เพศชาย เห็นด้วยที่การมีคณะกรรมการตรวจสอบทำให้นักกลายนอกเกิดความเชื่อมั่นต่อกระบวนการกำกับดูแลกิจการว่าจะได้ผลดีในทางปฏิบัติ มากกว่าประโยชน์ด้านอื่น ๆ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.63 ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง

เพศหญิง เห็นด้วยที่การมีคณะกรรมการตรวจสอบทำให้นักกลายนอกเกิดความเชื่อมั่นต่อกระบวนการกำกับดูแลกิจการว่าจะได้ผลดีในทางปฏิบัติ และ คณะกรรมการตรวจสอบช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจให้กับงบการเงินและสารสนเทศทางการเงินอื่นซึ่งออกสู่สาธารณะ มากกว่าประโยชน์ด้านอื่น ๆ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.41 ในระดับเห็นด้วย

ผู้อำนวยการฝ่ายบัญชี เห็นด้วยที่คณะกรรมการตรวจสอบทำให้กระบวนการบริหารและการตัดสินใจมีระบบและโปร่งใสมยิ่งขึ้น มากกว่าประโยชน์ด้านอื่น ๆ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.27 ในระดับเห็นด้วย

ผู้อำนวยการฝ่ายตรวจสอบภายใน เห็นด้วยที่การมีคณะกรรมการตรวจสอบทำให้นักกลายนอกเกิดความเชื่อมั่นต่อกระบวนการกำกับดูแลกิจการว่าจะได้ผลดีในทางปฏิบัติ มากกว่าประโยชน์ด้านอื่น ๆ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง

ตำแหน่งอื่น ๆ เห็นด้วยที่การมีคณะกรรมการตรวจสอบทำให้นักกลายนอกเกิดความเชื่อมั่นต่อกระบวนการกำกับดูแลกิจการว่าจะได้ผลดีในทางปฏิบัติ และ คณะกรรมการตรวจสอบช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจให้กับงบการเงินและสารสนเทศทางการเงินอื่นซึ่งออกสู่สาธารณะ มากกว่าประโยชน์ด้านอื่น ๆ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.64 ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง

กลุ่มธนาคาร เห็นด้วยที่คณะกรรมการตรวจสอบช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจให้กับงบการเงินและสารสนเทศทางการเงินอื่นซึ่งออกสู่สาธารณะ มากกว่าประโยชน์ด้านอื่น ๆ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.57 ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง

กลุ่มเงินทุนหลักทรัพย์ เห็นด้วยที่การมีคณะกรรมการตรวจสอบทำให้นักกลายนอกเกิดความเชื่อมั่นต่อกระบวนการกำกับดูแลกิจการว่าจะได้ผลดีในทางปฏิบัติ มากกว่าประโยชน์ด้านอื่น ๆ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.55 ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง

ความเห็นต่อปัญหาของการมีคณะกรรมการตรวจสอบ

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วย (ค่าเฉลี่ย 2.78) ในเรื่อง การไม่กำหนดวาระของกรรมการตรวจสอบจะมีผลทำให้คณะกรรมการตรวจสอบตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของกรรมการบริษัท

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วย (ค่าเฉลี่ย 1.83) ในเรื่อง การมีคณะกรรมการตรวจสอบทำให้งานเกิดความซ้ำซ้อนระหว่างคณะกรรมการตรวจสอบกับฝ่ายตรวจสอบภายในและผู้สอบบัญชีอิสระ

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วย (ค่าเฉลี่ย 2.51) ในเรื่อง มีนักวิจารณ์กล่าวว่า “อาจมีความเป็นไปได้ไม่น้อยที่คณะกรรมการตรวจสอบจะมีความเป็นอิสระจากฝ่ายจัดการหรือกรรมการบริษัท”

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วย (ค่าเฉลี่ย 2.10) ในเรื่อง การจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบทำให้เสียค่าใช้จ่ายสูงและอาจได้ผลไม่คุ้มกับค่าใช้จ่ายที่เสียไป

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วย (ค่าเฉลี่ย 2.71) ในเรื่อง แนวคิดเรื่องคณะกรรมการตรวจสอบเหมาะสำหรับบริษัทขนาดใหญ่มากกว่าธุรกิจขนาดย่อม

ความเห็นต่อด้านอื่น ๆ ของการมีคณะกรรมการตรวจสอบ

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วย (ค่าเฉลี่ย 2.45) ในเรื่อง การมีคณะกรรมการตรวจสอบจะทำให้การประสานงานระหว่างธนาคารแห่งประเทศไทยและสถาบันการเงินมีความคล่องตัวขึ้น

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วย (ค่าเฉลี่ย 3.18) ในเรื่อง คณะกรรมการตรวจสอบมีความจำเป็นต่อบริษัทของตน

ส่วนที่ 4 ความต้องการที่มีต่อคณะกรรมการตรวจสอบ

จากข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการที่มีต่อคณะกรรมการตรวจสอบสามารถแสดงตามลำดับความสำคัญ ดังนี้

ตารางแสดงอันดับค่าเฉลี่ยของความต้องการที่มีต่อคณะกรรมการตรวจสอบ

อันดับ	ความต้องการที่มีต่อคณะกรรมการตรวจสอบ	ค่าเฉลี่ย	ผล
1	ดูแลให้บริษัทมีระบบการควบคุมภายในที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น	3.27	ต้องการมาก
2	ดูแลให้บริษัทดำเนินงานตามข้อกำหนดและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	3.27	ต้องการมาก
3	วิเคราะห์จรรยาบรรณของฝ่ายบริหารและการปฏิบัติตามกฎหมายที่ได้กำหนดไว้	3.20	ต้องการมาก
4	วิเคราะห์การปฏิบัติการของระบบบัญชีและการควบคุม โดยให้มีระบบการเตือนภัย เมื่อมีความเสียหายขององค์กรเกิดขึ้นหรืออาจจะเกิดขึ้น	3.07	ต้องการมาก

ตารางแสดงอันดับค่าเฉลี่ยของความต้องการที่มีต่อคณะกรรมการตรวจสอบ (ต่อ)

อันดับ	ความต้องการที่มีต่อคณะกรรมการตรวจสอบ	ค่าเฉลี่ย	ผล
5	ดูแลไม่ให้เกิดความขัดแย้งทางผลประโยชน์ระหว่างบริษัทจดทะเบียนกับผู้ถือหุ้นหรือผู้ลงทุน	3.02	ต้องการมาก
6	ดูแลรายงานทางการเงินของบริษัทให้ตรงต่อความเป็นจริง ครบถ้วนเพียงพอ และเชื่อถือได้	2.85	ต้องการมาก
7	ดูแลประสานงานระหว่างผู้สอบบัญชีอิสระกับฝ่ายตรวจสอบภายในหรือฝ่ายจัดการ	2.78	ต้องการมาก

ความต้องการที่มีต่อคณะกรรมการตรวจสอบ จำแนกตามเพศ ตำแหน่งหน้าที่ และประเภทธุรกิจ ดังนี้

เพศชาย ต้องการให้คณะกรรมการตรวจสอบเข้ามาดูแลให้บริษัทดำเนินงานตามข้อกำหนดและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง มากกว่าความต้องการด้านอื่น ๆ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.50 อยู่ในระดับต้องการมากที่สุด

เพศหญิง ต้องการให้คณะกรรมการตรวจสอบเข้ามาวิเคราะห์จรรยาบรรณของฝ่ายบริหารและการปฏิบัติตามกฎหมายที่ได้กำหนดไว้ มากกว่าความต้องการด้านอื่น ๆ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.12 อยู่ในระดับต้องการมาก

ผู้อำนวยการฝ่ายบัญชี ต้องการให้คณะกรรมการตรวจสอบเข้ามาดูแลให้บริษัทมีระบบการควบคุมภายในที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และ ดูแลให้บริษัทดำเนินงานตามข้อกำหนดและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง มากกว่าความต้องการด้านอื่น ๆ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.27 อยู่ในระดับต้องการมาก

ผู้อำนวยการฝ่ายตรวจสอบภายใน ต้องการให้คณะกรรมการตรวจสอบเข้ามาดูแลให้บริษัทมีระบบการควบคุมภายในที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และ ดูแลให้บริษัทดำเนินงานตามข้อกำหนดและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง มากกว่าความต้องการด้านอื่น ๆ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.42 อยู่ในระดับต้องการมาก

ตำแหน่งอื่น ๆ ต้องการให้คณะกรรมการตรวจสอบเข้ามาวิเคราะห์การปฏิบัติการของระบบบัญชีและการควบคุมโดยให้มีระบบการเตือนภัย เมื่อมีความเสียหายขององค์กรเกิดขึ้นหรืออาจจะเกิดขึ้น และ วิเคราะห์จรรยาบรรณของฝ่ายบริหารและการปฏิบัติตามกฎหมายที่ได้กำหนดไว้ มากกว่าความต้องการด้านอื่น ๆ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.09 อยู่ในระดับต้องการมาก

กลุ่มธนาคาร ต้องการให้คณะกรรมการตรวจสอบเข้ามาดูแลให้บริษัทมีระบบการควบคุมภายในที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น มากกว่าความต้องการด้านอื่น ๆ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.38 อยู่ในระดับต้องการมาก

กลุ่มเงินทุนหลักทรัพย์ ต้องการให้คณะกรรมการตรวจสอบเข้ามามีวิเคราะห์จรรยาบรรณของฝ่ายบริหารและการปฏิบัติตามกฎหมายที่ได้กำหนดไว้ มากกว่าความต้องการด้านอื่น ๆ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.35 อยู่ในระดับต้องการมาก

อภิปรายผล

การศึกษานี้จะอภิปรายผลการศึกษาดำเนินการตามทฤษฎีทางด้านทัศนคติและแนวคิดเกี่ยวกับคณะกรรมการตรวจสอบ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ความรู้ความเข้าใจที่มีต่อคณะกรรมการตรวจสอบ

พบว่า นักบัญชีของกลุ่มธนาคารและกลุ่มเงินทุนหลักทรัพย์ ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจต่อประกาศตามข้อบังคับของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เรื่องคุณสมบัติและขอบเขตการดำเนินงานของคณะกรรมการตรวจสอบอย่างถูกต้อง แต่ในรายละเอียดของแนวปฏิบัติที่ดีของคณะกรรมการตรวจสอบ เช่น ผู้อำนวยการฝ่ายการเงินมีสิทธิทำหน้าที่เป็นเลขานุการกรรมการตรวจสอบ แต่ไม่มีสิทธิออกเสียง ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนไม่น้อยยังมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนอยู่บ้าง

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้องว่าคณะกรรมการตรวจสอบต้องจัดทำรายงานการกำกับดูแลกิจการของตน โดยเปิดเผยไว้ในรายงานประจำปีของบริษัท และคณะกรรมการตรวจสอบต้องไม่เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องหรือเป็นญาติสนิทของกรรมการบริหาร ผู้บริหาร หรือผู้ถือหุ้นรายใหญ่ของบริษัทจดทะเบียน โดยไม่แตกต่างกันตามเพศ ตำแหน่งหน้าที่ และประเภทธุรกิจ

2. ทัศนคติที่มีต่อคณะกรรมการตรวจสอบ

พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความรู้สึกทางด้านบวกต่อคณะกรรมการตรวจสอบ โดยมีทัศนคติเห็นด้วยต่อประโยชน์ของการมีคณะกรรมการตรวจสอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเชื่อมั่นว่าคณะกรรมการตรวจสอบจะทำให้เกิดกระบวนการกำกับดูแลกิจการที่ดี (Good Corporate Governance) และทำให้ทั้งการเงินและสารสนเทศทางการเงินที่ออกสู่สาธารณะเกิดความน่าเชื่อถือมากขึ้น ประกอบกับไม่เห็นด้วยต่อปัญหาที่ว่า การมีคณะกรรมการตรวจสอบจะทำให้งานเกิดความซ้ำซ้อนกับฝ่ายตรวจสอบภายในและผู้สอบบัญชีอิสระ และไม่เห็นด้วยที่การจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบทำให้เสียค่าใช้จ่ายสูงและอาจได้ผลไม่คุ้มกับค่าใช้จ่ายที่เสียไป รวมทั้งเห็นว่าคณะกรรมการมีความจำเป็นต่อบริษัทของตน

แต่อย่างไรก็ตามผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเห็นว่า แนวคิดเรื่องคณะกรรมการตรวจสอบเหมาะสมสำหรับบริษัทขนาดใหญ่มากกว่าธุรกิจขนาดย่อม และไม่คิดว่าการมีคณะกรรมการตรวจสอบจะทำให้การประสานงานระหว่างธนาคารแห่งประเทศไทยและสถาบันการเงิน

มีความคล่องตัวขึ้น นอกจากนี้หลาย ๆ ท่าน ไม่มั่นใจว่าคณะกรรมการตรวจสอบจะเป็นอิสระจากฝ่ายจัดการ เพราะผู้ตอบแบบสอบถามมีบางส่วนเห็นว่ามีความเป็นไปได้ที่คณะกรรมการตรวจสอบจะเป็นอิสระจากฝ่ายจัดการหรือกรรมการบริษัท และมีบางส่วนไม่เห็นด้วยในจำนวนเท่า ๆ กัน รวมทั้งผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยที่จะต้องมีการกำหนดวาระของกรรมการตรวจสอบ เพื่อมิให้คณะกรรมการตรวจสอบตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของกรรมการบริษัท

3. ความต้องการที่มีต่อคณะกรรมการตรวจสอบ

พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากต้องการให้คณะกรรมการตรวจสอบเข้ามาดูแลบริษัทในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะต้องการให้คณะกรรมการตรวจสอบเข้ามาดูแลระบบการควบคุมภายในของบริษัทให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมทั้งดูแลให้บริษัทดำเนินงานตามข้อกำหนดและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง มากกว่าความต้องการด้านอื่น ๆ

ข้อค้นพบ

จากการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไป โดยที่กลุ่มธนาคารมีเงินทุนจดทะเบียนตั้งแต่ 1,000 ล้านบาทขึ้นไป และมีจำนวนพนักงานมากกว่า 1,000 คน

กลุ่มธนาคารส่วนใหญ่ใช้สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินตรวจสอบบัญชี เพราะมีรัฐบาลเข้าไปควบคุมดูแลกิจการ กลุ่มเงินทุนหลักทรัพย์ส่วนใหญ่ใช้บริษัทไพร์ชวอเตอร์เฮาส์ คูเปอร์ส เอบีเอเอส จำกัด ตรวจสอบบัญชี

ด้านความรู้ความเข้าใจที่มีต่อคณะกรรมการตรวจสอบ ผู้ตอบแบบสอบถามมีข้อสงสัย ดังนี้

1. รายงานทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนเป็นความรับผิดชอบของใคร ? เพราะจากคำถามที่ว่า รายงานทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนเป็นความรับผิดชอบของคณะกรรมการตรวจสอบหรือไม่ จะเห็นได้ว่าคำตอบที่ได้มีทั้ง ใช่ ไม่ใช่ และไม่แน่ใจ จำนวนใกล้เคียงกัน

ในทางกฎหมายเมื่อจบการเงินปิดเบือน กรรมการผู้จัดการบริษัทเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรง เพราะเป็นผู้ดูแลการบริหารงานของบริษัท นอกจากนี้ผู้มีส่วนร่วมรับผิดชอบอาจรวมถึงผู้สอบบัญชี ผู้อำนวยการฝ่ายบัญชี และพนักงานบัญชี แล้วแต่จะเกี่ยวข้องในการทำงานส่วนใด ส่วนคณะกรรมการตรวจสอบอาจต้องรับผิดชอบตามขอบเขต หน้าที่ที่ได้รับมอบหมายไว้ ในทางปฏิบัติ การหาผู้รับผิดชอบต้องตรวจสอบหาข้อเท็จจริง และโยงไปถึงใครบ้างก่อนจึงจะชี้บอกว่า เป็นความรับผิดชอบของใคร⁶

6. สยามนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย, “งบการเงินปิดเบือน... ใครรับผิดชอบ”, ธุตสารเดือนนักบัญชี (กันยายน - ตุลาคม 2542): หน้า 11.

2. จำเป็นหรือไม่ที่คณะกรรมการตรวจสอบต้องติดตามพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของบุคคลในองค์กร ? ซึ่งเป็นงานติดตามในส่วนขยายที่สำคัญและกว้าง การขาดขอบเขตงานและประสิทธิภาพทำให้ต้องใช้บริการและขอข้อมูลสารสนเทศจากบุคคลอื่นเป็นส่วนใหญ่ ทำให้คณะกรรมการตรวจสอบเกิดลี้เลใจที่จะทำงานนี้ด้วยความเต็มใจ

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยกับประโยชน์ของการมีคณะกรรมการตรวจสอบทำให้บุคคลภายนอกเกิดความเชื่อมั่นต่อกระบวนการกำกับดูแลกิจการว่าจะได้ผลดีในทางปฏิบัติ หรือคณะกรรมการตรวจสอบช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจให้กับงบการเงินและสารสนเทศทางการเงินอื่นซึ่งออกสู่สาธารณะ (ซึ่งเป็นประโยชน์กับนักลงทุน เจ้าหนี้ ผู้ถือหุ้น นักวิเคราะห์ รวมถึงสาธารณชนทั่วไป) โดยไม่แตกต่างกันตามเพศ ตำแหน่ง และประเภทธุรกิจ ยกเว้น ผู้อำนวยการฝ่ายบัญชีที่ส่วนใหญ่เห็นด้วยที่คณะกรรมการตรวจสอบทำให้กระบวนการบริหารและการตัดสินใจมีระบบและโปร่งใสมยิ่งขึ้น อันเป็นวิธิต่างแห่งการบริหารแบบมืออาชีพ (ซึ่งเป็นประโยชน์กับฝ่ายบริหารและฝ่ายจัดการขององค์กร) มากกว่าประโยชน์ด้านอื่น ๆ

โดยสรุปแล้ว ส่วนใหญ่เห็นว่าการมีคณะกรรมการตรวจสอบจะเป็นประโยชน์กับนักลงทุน เจ้าหนี้ ผู้ถือหุ้น นักวิเคราะห์ รวมถึงสาธารณชนทั่วไป (บุคคลภายนอก) มากกว่าเป็นประโยชน์ต่อฝ่ายบริหารและฝ่ายจัดการ ผู้สอบบัญชีอิสระ ฝ่ายตรวจสอบภายใน (บุคคลภายใน) ยกเว้น ผู้อำนวยการฝ่ายบัญชีที่ส่วนใหญ่เห็นว่าการมีคณะกรรมการตรวจสอบจะเป็นประโยชน์กับฝ่ายบริหารหรือฝ่ายจัดการ (บุคคลภายใน) มากกว่าเป็นประโยชน์ต่อบุคคลอื่น

มีผู้ตอบแบบสอบถามบางส่วนไม่ต้องการให้คณะกรรมการตรวจสอบเข้ามาดูแลรายงานทางการเงินของบริษัทให้ตรงต่อความเป็นจริง ครบถ้วน เพียงพอ และเชื่อถือได้

ความต้องการที่มีต่อคณะกรรมการตรวจสอบ มีความหลากหลายเป็นอย่างมากและแตกต่างกันตามเพศ ตำแหน่ง และประเภทธุรกิจ โดยที่

เพศชายส่วนใหญ่ต้องการให้คณะกรรมการตรวจสอบเข้ามาดูแลให้บริษัทดำเนินงานตามข้อกำหนดและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ในขณะที่เพศหญิงส่วนใหญ่ต้องการให้คณะกรรมการตรวจสอบวิเคราะห์จรรยาบรรณของฝ่ายบริหารและการปฏิบัติตามกฎหมายที่ได้กำหนดไว้

ผู้อำนวยการฝ่ายบัญชีและผู้อำนวยการฝ่ายตรวจสอบภายในมีความต้องการในลักษณะเดียวกัน คือ ส่วนใหญ่ต้องการให้คณะกรรมการตรวจสอบเข้ามาดูแลให้บริษัทมีระบบการควบคุมภายในที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมทั้งดูแลให้บริษัทดำเนินงานตามข้อกำหนดและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ในขณะที่ตำแหน่งอื่น ๆ ส่วนใหญ่ต้องการให้คณะกรรมการตรวจสอบเข้ามาวิเคราะห์การปฏิบัติการของระบบบัญชีและการควบคุม โดยให้มีระบบการเตือนภัย เมื่อมีความเสียหายขององค์กรเกิดขึ้นหรืออาจจะเกิดขึ้น รวมทั้งวิเคราะห์จรรยาบรรณของฝ่ายบริหาร

กลุ่มธนาคารส่วนใหญ่ต้องการให้คณะกรรมการตรวจสอบเข้ามาดูแลให้บริษัทมีระบบการควบคุมภายในที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ในขณะที่กลุ่มเงินทุนหลักทรัพย์ส่วนใหญ่ต้องการให้คณะกรรมการตรวจสอบเข้ามาวิเคราะห์จรรยาบรรณของฝ่ายบริหาร

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเกิดข้อสงสัยว่า “รายงานทางการเงินเป็นความรับผิดชอบโดยตรงของคณะกรรมการตรวจสอบหรือไม่ ?” หรือ “คณะกรรมการตรวจสอบมีความจำเป็นต้องติดตามพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของบุคคลในองค์กรหรือไม่ ? และมีผลกระทบอย่างไร ?” และ ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนมากไม่มั่นใจว่าคณะกรรมการตรวจสอบจะเป็นอิสระจากกรรมการบริษัท ด้วยผลดังกล่าว ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะเพื่อให้เกิดแนวปฏิบัติที่ดีของคณะกรรมการตรวจสอบ ดังนี้

1. ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ร่วมกับทางสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย ควรเพิ่มความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติที่ดีของคณะกรรมการตรวจสอบให้แก่องค์กรต่าง ๆ มากขึ้นและเป็นไปอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บริษัทในตลาดหลักทรัพย์เกิดความกระจ่าง และบริษัทนอกตลาดหลักทรัพย์ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการมีคณะกรรมการตรวจสอบมากขึ้น
2. บริษัทมหาชนแต่ละแห่งควรกำหนดอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของคณะกรรมการตรวจสอบไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้คณะกรรมการตรวจสอบสามารถปฏิบัติงานได้เต็มตามอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้อำนาจอย่างเพียงพอในการตรวจสอบเป็นเรื่องที่กระทบต่อความรู้สึกได้ง่าย จึงควรเขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อยึดถือปฏิบัติ เพราะจากการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ทราบเรื่องแนวคิดคณะกรรมการตรวจสอบมาจากวารสารและสิ่งพิมพ์
3. บริษัทมหาชนแต่ละแห่งควรจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ โดยนำเอาแนวทางปฏิบัติที่ดีของคณะกรรมการตรวจสอบไปปฏิบัติอย่างจริงจัง โดยเฉพาะเรื่อง “ความเป็นอิสระ” ของคณะกรรมการตรวจสอบ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เกิดความมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน
4. จากการศึกษาพบว่า ความต้องการให้คณะกรรมการตรวจสอบเข้ามาดูแลบริษัทในด้านต่าง ๆ มีความแตกต่างกันในแต่ละบุคคล ตำแหน่งหน้าที่ และประเภทธุรกิจ ดังนั้นผู้ที่มาเป็นผู้คณะกรรมการตรวจสอบจึงต้องทำความเข้าใจกิจกรรมและเข้าใจธุรกิจของบริษัทนั้นก่อน เพื่อจะได้สามารถกำกับดูแลกิจการให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง